

1981/82:62

Tisdagen den 19 januari

Kl. 13.00

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 11 innevarande månad.

2 § Svar på fråga 1981/82:198 om principerna för apoteksnedläggningar

Anf. 1 Statsrådet KARIN AHRLAND:

Fru talman! Wiggo Komstedt har frågat mig om jag vill redogöra för vilka principer som gäller vid apoteksnedläggningar.

Det vill jag gärna, även om jag gjorde det så sent som den 6 november 1981, då jag besvarade två interpellationer och två frågor i samma ämne. Jag framhöll då att det enligt avtal med staten åligger Apoteksbolaget att svara för att en god läkemedelsförsörjning upprätthålls i landet. Verksamheten skall därvid bedrivas så, att möjligheterna att utnyttja läkemedelsutvecklingens resultat främjas samtidigt som så låga läkemedelskostnader som möjligt upprätthålls. Enligt avtalet med staten bestämmer bolaget i vilken utsträckning apotek och andra försäljningsställen för läkemedel skall finnas och var de skall vara belägna. Vid avvägning av försäljningsställets utformning och placering skall bolaget eftersträva en god service till allmänheten och sjukvårdens organ.

Det är alltså Apoteksbolaget som i varje enskilt fall bestämmer om ett apotek skall läggas ned eller inrättas. Jag vill tillägga att Apoteksbolaget, liksom andra statliga företag med servicansvar, har etableringsnormer i syfte att avväga servicenivån i landet som helhet. Enligt bolagets praxis inrättas ett apotek vid en beräknad expeditionsvolym av minst 20 000 läkarordinationer per år. För apotek vid vårdcentraler ligger dock gränsen lägre. I mindre tätorter och i glesbygdsområden svarar de s. k. apoteksombuden för läkemedelsförsörjningen.

Tisdagen den
19 januari 1982

*Om principerna
för apoteksned-
läggningar*

Anf. 2 WIGGO KOMSTEDT (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Av detta framgår redan kända fakta om hur Apoteksbolaget bedriver, eller rättare borde bedriva, sin verksamhet.

Vi har genom politiska beslut bestämt att ett statligt monopolföretag skall sköta apoteksservicen till allmänheten. Då kan man inte bara överlämna hela ansvaret för denna uppgift – av det svar som jag här har fått framgår att så har skett –, utan vi politiker har samtidigt en skyldighet att se till att detta monopolföretag fullgör sina åtaganden på ett acceptabelt sätt. Apoteksservicen till allmänheten är bland det viktigaste som finns i vårt land, oavsett om det gäller tätort eller glesbygd.

Jag har ställt min fråga utifrån rent principiella utgångspunkter. Det skulle nämligen vara intressant att få veta vilka bedömningsgrunder som Apoteksbolaget arbetar efter, när det avgör om en ort skall ha ett apotek och hur stort det i så fall skall vara – storleken bestämmer ju automatiskt sortimentet. Men det framgår inte av svaret. Därför vill jag fråga statsrådet vad som är avgörande. Är det orten och bygden däromkring med dess befolkningsunderlag? Är det apotekets omsättning eller lönsamhet? Eller är det möjligen antalet anställda? Är besluten när det gäller apotek beroende av om det finns läkare och veterinär på den aktuella orten? Vilka är de tunga, avgörande argumenten?

Min fråga avser alltså vilken eller vilka principer som gäller rent generellt, även om den har aktualiserats genom den aviserade neddragningen av verksamheten vid apoteket i Brösarp i Tomelilla kommun, Kristianstads län. Det har nämligen sagts mig att apoteket i Brösarp är ett pilotfall. Apoteksbolaget prövar här hur långt det kan gå i sin maktfullkomlighet som monopolföretag för att sedan kunna göra samma sak i andra delar av landet.

Det är här som vi politiker måste tala om vad vi vill. Vi måste klargöra vår uppfattning, när vi nu överlåtit verksamheten till ett statligt monopolföretag utan att det finns någon möjlighet till konkurrens. Då är det regeringens sak att ange riktningen, och det berörda statsrådet har att uttala sig om hur långt man kan tillåta detta monopolföretag att agera diktatoriskt.

Anf. 3 Statsrådet KARIN AHRLAND:

Fru talman! Låt mig erkänna att jag anade att det var apoteket i Brösarp som främst hade föranlett Wiggo Komstedts fråga. Wiggo Komstedt och jag bor nämligen båda två ganska nära detta apotek.

Får jag bara först upplysa Wiggo Komstedt om att han är felinformerad i denna fråga. Apoteket i Brösarp skall inte läggas ner eller förändras till ett utlämningsställe. Apoteksbolaget har i ett brev, som är daterat den 12 januari och ställt till Tomelilla kommun, framhållit att det måste föreligga ett missförstånd rörande apoteket i Brösarp.

Vad man har diskuterat hos Apoteksbolaget är att förbättra lokalförhållandena för apoteket i Brösarp. Man har också diskuterat en viss förändring

av själva lokalen. Men det är inte fråga om att lägga ner apoteket i Brösarp.

Sedan frågar Wiggo Komstedt återigen om etableringsnormerna och säger att staten måste lägga sig i detta. Staten har skrivit det avtal med Apoteksbolaget som jag nämnde. Jag behöver kanske inte upprepa exakt vad som står i avtalet.

Men jag skall kanske erinra Wiggo Komstedt om att sedan bolaget bildades har antalet apotek med expedition till allmänheten ökat från 623, som det var 1971, till 738. Det är alltså fråga om 142 nya apotek – man har lagt ner bara 27. Denna ökning har varit på gång hela tiden. Det är kanske också viktigt att notera att just i glesbygder har man faktiskt gjort stora satsningar, även om det inte har kommit fram till allmänheten att dessa satsningar gjorts.

Anf. 4 WIGGO KOMSTEDT (m):

Fru talman! Nu skall vi kanske först klara ut vem det är som är felinformerad, fru statsråd. Jag har aldrig påstått att apoteket skall läggas ner. Däremot har jag påstått att man har aviserat en neddragning från ett apotek med åtta anställda till ett enmansbetjänat apotek. Detta är mycket riktigt föranlett av lokalitetsproblemen.

Brösarpsapoteket har i dag åtta anställda. Man har en god lönsamhet – den ligger på 5,7 %. Regionen, som består av Skåne, Blekinge och Småland, har en lönsamhet på 4,9 %, och riksgenomsnittet är 4,3 %. Man kan alltså inte säga att detta apotek har dålig lönsamhet. Det för inrättande av apotek förutsatta antalet läkarordinationer, som anges till 20 000 i statsrådets svar, överskrids med det dubbla.

Nu vill Apoteksbolaget göra detta till en enmansbetjänad station och därmed också begränsa sortimentet.

Det har funnits apotek i Brösarp i 160 år. Jag vill inte ta detta till intäkt för att det skall finnas kvar – vi lever i en föränderlig värld. Men anmärkningsvärt är att Apoteksbolaget aviserar denna neddragning just nu, när landstinget har planerat att bygga ut från en enläkarstation till en tvåläkarstation och därmed skapa ett bättre underlag. Detta är en bygd med många mindre och medelstora gårdar med stor djurhållning. Distriktsveterinären är placerad i Brösarp. Vilken täckningsprocent kommer man att få för djurläkemedel om apoteket får enmansbetjäning?

Problemet har uppstått i och med att Apoteksbolaget inte får exakt den tomt man vill ha för sin nybyggnad. Då frågar sig en orolig bygd, fru statsråd: Varför skall man flytta ifrån de befintliga lokaliteterna? Jag har så sent som i dag fått omvitnat av personalen att man inte behöver några nya lokaler. Det går att göra vissa förändringar i de befintliga lokalerna. Det kan väl inte vara så illa att det är bara för att apoteket är hyresgäst hos en privat fastighetsägare som man måste flytta.

Det finns alltså möjligheter att bli kvar i de nuvarande lokalerna. De ligger i dag 50–60 m från läkarstationen, så det går inte heller att åberopa att det är långa avstånd.

Nr 62

Tisdagen den
19 januari 1982

---

*Om principerna
för apoteksned-
läggningar*

---

*Om principerna
för apoteksned-
läggningar*

Det måste väl vara så att statsrådet är ansvarig för vad Apoteksbolaget gör, när vi nu har ett avtal.

Anf. 5 Statsrådet KARIN AHRLAND:

Fru talman! Jag måste än en gång upprepa för Wiggo Komstedt vad jag antydde förut, nämligen att Apoteksbolaget är ett självständigt bolag, som faller under aktiebolagslagen. Regeringen eller ett enskilt statsråd får alltså inte lägga sig i bolagets skötsel eller ompröva bolagsstyrelsens beslut, vare sig det gäller att inrätta ett apotek eller, som diskuteras här, att ett apotek möjligen skall få nya lokaler inom samma tätort. Vad jag kan göra är att redogöra för de principer som gäller, och det anser jag att jag har gjort så gott jag kunnat inom den korta tid som står till förfogande.

Jag vill än en gång tala om för Wiggo Komstedt att det står i det brev som jag nämnde att ett överförande av apoteksombudsleveranserna inte berör servicen till kunder som besöker apoteket i Brösarp, och det bör vara det väsentliga i detta sammanhang.

Anf. 6 WIGGO KOMSTEDT (m):

Fru talman! När man gör en neddragning för ett apotek med den omsättning det här är fråga om från åtta anställda till enmansbetjäning, måste då inte detta innebära försämrade service när det gäller läkemedels-sortimentet?

Jag känner till avtalet, men om man har ett avtal som visar sig vara felaktigt och om ett bolag som har monopolställning inte fungerar på det sätt som landsting och kommuner tycker att det skall fungera, då måste man väl ändå göra någonting åt detta. Det vore ju horribelt, om vi politiker inte skulle kunna tänka oss att göra förändringar i de beslut som vi har varit med om att fatta, om dessa visar sig vara felaktiga.

Om de fakta jag redovisat kontrolleras av statsrådet och hon kommer fram till uppfattningen att de är riktiga vad gäller de redovisade siffrorna, är inte statsrådet då beredd att vidta den åtgärd som går att vidta, nämligen föreslå en ändring av avtalet med Apoteksbolaget? Det måste ju i så fall bli konsekvensen. Jag tror att väldigt många är intresserade av att få veta vad regeringen har för uppfattning i det avscendet, och jag tycker att man borde kunna tänka sig en förändring här.

Anf. 7 Statsrådet KARIN AHRLAND:

Fru talman! Jag måste än en gång säga att jag inte uppfattar frågan om huruvida man skall ha ett apotek på en ort eller inte som en arbetsmarknadsfråga. Det är en ren servicefråga, och det gäller servicen till de människor som bor på orten eller i dess närhet. När det gäller den servicen har vi inte fått några som helst anmärkningar, i varje fall inte generellt sett – det kan alltid finnas en eller annan människa som känner sig illa behandlad, men det är en annan historia.

Vidare vill jag säga, även om jag inte skall gå in närmare på frågan om apoteket i Brösarp, att det inte är så som Wiggo Komstedt framställer saken,

då det verkar som om åtta personer skulle ersättas av en. Det är inte meningen.

Jag har inte fått skäl att på något sätt agera för att ändra avtalet med Apoteksbolaget. Jag har i stället noterat att man från Apoteksbolagets sida faktiskt har utökat servicen i glesbygden, och det tycker jag att både Wiggo Komstedt och jag skall vara tacksamma för.

Anf. 8 WIGGO KOMSTEDT (m):

Fru talman! Jag delar statsrådets uppfattning när det gäller arbetsmarknadsfrågan. Jag tycker inte heller att frågan om de här åtta personerna är en arbetsmarknadsfråga. Men statsrådet har den uppfattningen att apotekets service blir lika bra, även om man drar ner verksamheten från en volym som sysselsätter åtta personer till en verksamhet som sysselsätter en person. Det är detta jag har ställt i relation till vartannat. Då säger statsrådet att så skall man inte uppfatta det. Men det är precis så det är, fru statsråd. Det är precis så det skall uppfattas. Apoteksbolaget har föreslagit att verksamheten vid apoteket i Brösarp skall dras ner. Man skall arbeta i lokaler på 30 kvadratmeter, och det skall bli ett enmansbetjänat läkarstationsapotek. Det jag vill ha svar på är om statsrådet tycker att detta är en rimlig utveckling av apoteksverksamheten i vår glesbygd, när man här inte kan åberopa lönsamhetsskäl.

Anf. 9 Statsrådet KARIN AIIRLAND:

Fru talman! Jag vill svara Wiggo Komstedt att både i glesbygd och i mycket tätbefolkade orter måste den här servicen vara sådan att den som behöver medicin kan få den snabbt. Verksamheten måste också i största möjliga utsträckning gå ihop.

Om Apoteksbolaget gjort den bedömningen i Brösarp och Wiggo Komstedt och jag faktiskt får vår medicin liksom alla andra som bor i trakten, så finns det inga skäl att tala mer om den saken.

Anf. 10 WIGGO KOMSTEDT (m):

Fru talman! Det finns skäl att tala om det innan olyckan har skett, fru statsråd. Jag hävdar nämligen fortfarande – och det har också Apoteksbolaget sagt – att täckningsprocenten kommer att dras ner. Man kommer inte att kunna tillhandahålla det sortiment man har i dag. Och då får kanske varken fru statsrådet som sommarboende i kommunen eller jag som åretruntboende den service som vi kräver och som vi har rätt att kräva liksom stockholmare, göteborgare och alla andra.

Apoteksbolaget har gjort den bedömningen att det inte är lönsamt, säger fru statsrådet. Men, fru statsråd, jag har redovisat att apoteket har 5,7 % lönsamhet, och det är högt över riksgenomsnittet. Kan vi då inte vara överens om att det finns anledning att titta på om Apoteksbolaget verkligen handlagt detta ärende riktigt och om detta möjligen kan vara ett pilotfall som visar att man skall vara ännu mer restriktiv i framtiden när det gäller våra glesbygder?

Nr 62

Tisdagen den
19 januari 1982

---

*Om principerna
för apoteksned-
läggningar*

Jag tror att vi skall vara försiktiga och ta chansen när vi har den och göra något innan olyckan har skett.

Anf. 11 Statsrådet KARIN AHRLAND:

Fru talman! För att undvika alla missförstånd vill jag säga att jag inte gjort gällande att Apoteksbolaget säger att detta apotek inte är lönsamt. Där tror jag att vi är ense – det går säkerligen ihop, och det är naturligtvis bra. Det är mycket bra med varje verksamhet i detta land som går ihop. Det är också bra om vi ser till att inte allt fler verksamheter inte går ihop. Det kan möjligen vara ett skäl för Apoteksbolaget att byta lokaler.

Sedan måste jag nog återigen försöka förklara för Wiggo Komstedt att om jag lägger mig i Apoteksbolagets handhavande av ett enskilt ärende och säger att ni får inte göra så här i Brösarp, då får jag anmärkningar från ett annat håll än Wiggo Komstedts, vilka är allvarligare. De anmärkningarna kommer i så fall från konstitutionsutskottet.

Anf. 12 WIGGO KOMSTEDT (m):

Fru talman! Vi har här detta monopolföretag med ett avtal som jag känner alltför väl till – försök inte förklara detta för mig, för jag har redan förstått det. Jag är emellertid så envis att jag vill försöka få till stånd en rättelse. Jag har då hävdat att det är statsrådets skyldighet att försöka få till stånd en ändring av det avtalet. Det är det jag frågat om.

Det är inte bra med verksamheter som inte går ihop, säger fru statsrådet till sist. Nej, det är heller inte bra med politiker som inte vågar ha en uppfattning i fråga om statliga monopolföretag.

Anf. 13 Statsrådet KARIN AHRLAND:

Fru talman! Får jag göra ett kort sista tillägg: Inte något avtal kan någonsin ändras bara på grund av att den ena parten eventuellt tar upp frågan.

Anf. 14 WIGGO KOMSTEDT (m):

Fru talman! Detta är någonting helt nytt och fantastiskt, fru statsråd. Om man tar upp förhandlingar om att ändra ett avtal, så går det enligt den praxis som gäller.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 1981/82:105 och fråga 1981/82:197 om livsmedelspriserna

Anf. 15 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Fru talman! Karin Nordlander har frågat mig dels om regeringen är beredd att på nytt ta upp frågan om livsmedelssubventioner för att hindra prishöjningar och styra konsumtionen, dels vilka andra åtgärder regeringen avser vidta för att stoppa matprishöjningarna.

Karin Nordlander har också frågat mig vilket beräkningsunderlag jag har använt för uppgiften att en svensk familj använder 20 % av inkomsten till mat och vilka slutsatser jag drar av sifferuppgiften.

Jag besvarar interpellationen och frågan i ett sammanhang.

Jag vill enrinna om att jag så pass nyligen som den 27 oktober 1981 besvarade en interpellation av Karin Nordlander om livsmedelspriserna med ungefär samma innehåll som den nu aktuella interpellationen. Jag redovisade därvid regeringens åtgärder för att bl. a. nedbringa matprishöjningarna.

Livsmedelssubventionerna uppgår fr. o. m. den 1 januari 1982 till ca 3,3 miljarder kronor per år. I den nyligen framlagda budgetpropositionen för budgetåret 1982/83 redovisas regeringens besparingsprogram. Härav framgår bl. a. att regeringen inte föreslår någon ytterligare minskning av livsmedelssubventionerna.

I budgetpropositionen redovisar regeringen även sin syn på den ekonomiska utvecklingen under år 1982. Inflationstakten, som vid utgången av år 1981 minskade till ca 10 %, bör kunna avta ytterligare under år 1982. Enligt konjunkturinstitutets bedömning blir prishöjningarna drygt 8 % under loppet av år 1982, vilket skulle medföra en tillämpning av den s. k. avtalsklausulen under hösten. Regeringens ekonomiska politik har utformats för att motverka en sådan utveckling. Som jag framhöll i mitt interpellationssvar i höstas får givetvis en sådan dämpning av inflationen även effekter på livsmedelspriserna.

När det gäller frågan om hur stor del av sin inkomst en svensk familj använder till mat får man använda sig av de officiella uppgifter som regelbundet tas fram om den totala konsumtionen. År 1970 var livsmedlens andel av den totala privata konsumtionen ca 24 % och år 1980 ca 20 %. I begreppet livsmedel har då inräknats malt- och läskedrycker. Av dessa uppgifter framgår således att den andel av den totala privata konsumtionen som används till livsmedel har sjunkit.

Anf. 16 KARIN NORDLANDER (vpk):

Fru talman! Jag tackar jordbruksministern för svaren på mina frågor rörande livsmedelspriserna, även om svaren måste betecknas som ytterligt magra.

Jordbruksministern hänvisar till ett svar som han gav den 27 oktober förra året, där han – enligt dagens svar – redovisade regeringens åtgärder för att bl. a. nedbringa matprishöjningarna. Dessa regeringens åtgärder måste ha fungerat dåligt, eftersom livsmedelspriserna sedan dess ytterligare har stigit kraftigt. Den höjning som skedde vid årsskiftet innebär för en normalfamilj – som kanske redan före den prishöjningen hade en hårt pressad ekonomi – en ökad utgift på ca 100 kr. i månaden.

Det är riktigt att jag dels i budgetpropositionen, dels i pressen kunnat läsa jordbruksministerns uppgifter som finns i svaret på mina frågor. Men vad mina frågor och konsumenternas intresse nu gäller var om jordbruksministern hade några funderingar eller förslag om hur den onda cirkeln med höjda

---

*Om livsmedels-
priserna*

Tisdagen den
19 januari 1982

---

*Om livsmedels-
priserna*

livsmedelspriser skall kunna brytas. Det är prishöjningar som kontinuerligt kommer säkrare än brev på posten. Just priserna på baslivsmedel har en avgörande betydelse för de ekonomiskt svaga grupperna i samhället.

Jag har liksom många konsumenter läst jordbruksministerns påstående att kostnaden för mat nu tar en mindre andel av den samlade familjeinkomsten i anspråk och att andelen i dag ligger på 20 %. Jag tror att det blir svårt för jordbruksministern att övertyga konsumenterna om riktigheten i det påståendet, med tanke på de reallöneförsämringar de fått vidkännas under de senaste åren och de kraftiga prishöjningarna på just livsmedel.

Då jag inte fått något konkret svar på frågan om vilket beräkningsunderlag jordbruksministern använt sig av, har jag själv försökt ta fram vissa uppgifter.

Enligt sparbankernas budgetberäkning för oktober månad förra året – de har inte gjort någon ny efter höjningarna i januari – behövde en normalfamilj bestående av två vuxna, en pojke i tonåren och en flicka på 11 år 2 401 kr. i månaden till mat, och då har jag gjort avdrag för skolmaten enligt sparbankernas kostnadsberäkning.

Om man sedan tar en ganska normal familj när det gäller inkomsten – en man med 70 000 kr. i årsinkomst och en deltidsarbetande maka med 36 000 kr. samt barnbidrag på 6 000 kr. – blir den sammanlagda inkomsten 112 000 kr. 20 % av detta belopp utgör enligt jordbruksministern matkostnad, och det blir 22 400 kr. Men enligt sparbankernas budgetberäkning åtgår för en godtagbar matstandard 28 812 kr. per år. Det är en skillnad på ca 6 400 kr. Enligt mina beräkningar utgör matkostnaden drygt 25 % av inkomsten – och det är en inkomst innan avdrag för skatten har gjorts. Men för skattepengarna kan inte en vanlig inkomsttagare köpa mat – det kan bara de som nolltaxerar.

Om man i stället först drar bort skatten återstår av den sammanlagda månadsinkomsten plus barnbidrag och ett bostadsbidrag på 500 kr. i månaden generöst räknat 7 500 kr. Då räcker inte ens 30 % om man går efter sparbankernas kostnadsberäkning. Till detta kommer att beräkningen endast håller under förutsättning att samtliga måltider för de vuxna kan intas i hemmet, annars blir kostnaderna ännu högre.

Jordbruksministern har i sin kostnadsberäkning i begreppet livsmedel också räknat in malt- och läskedrycker, vilka inte ingår i sparbankernas beräkning. Enligt den blir det vatten till maten för de vuxna och mjölk till barnen. Med två lättöl om dagen för de vuxna stiger kostnaderna med ytterligare en hundralapp i månaden. Självklart kan inte en barnfamilj få använda så stor andel av sin inkomst till inköp av mat. Då tvingas de leva över sina tillgångar. Hushållskassan, som är den del som är kvar sedan alla fasta utgifter har betalats, måste räcka till övriga dagligvaror också. När det gäller de fasta utgifterna gör hyran, precis som jordbruksministern har sagt, ett stort ingrepp i inkomsten.

Konsumentverket, som har samma kostnadsberäkning vad gäller matkostnaden för en normalfamilj, medger att "det går att pressa matkontot, men då får man vara beredd på att lägga ner mycket tid på hushållsarbete och jaga

extrapriser". Hur detta skall gå till i en barnfamilj med två förvärvsarbetande föräldrar har jag inget recept på, men kanske jordbruksministern har någon statistik som passar för det också.

För att jordbruksministerns 20 % i matkostnad skall hålla erfordras en bruttoinkomst på 12 000 kr. i månaden. LO har också gjort en kostnadsberäkning och kommit fram till att en medelinkomsttagare använder 50 % av sin inkomst efter skatt till mat och hyra. Det är siffror som säkert ligger närmare verkligheten än den statistik som jordbruksministern bygger på.

Nu säger jordbruksministern att regeringen i sin nyligen framlagda budgetproposition för budgetåret 1982/83 inte föreslår någon ytterligare minskning av livsmedelssubventionerna. Det skall då noteras som positivt. Men regeringen har ju redan, genom tidigare fattade beslut, medverkat till att livsmedelssubventionerna vid årsskiftet 1982 minskade med ytterligare 500 milj. kr. utöver tidigare minskningar. Han hänvisar vidare till att livsmedelssubventionerna fr. o. m. den 1 januari 1982 uppgår till 3,3 miljarder. Men detta är ju bara ca en tredjedel i återbäring av den skatt som staten tar in på just livsmedel.

Vänsterpartiet kommunisterna har vid flerfaldiga tillfällen sagt att det är ett osunt skattesystem att lägga skatt på den mat som vi behöver för att överleva och fungera i samhället. Lägg i stället högre skatt på onödiga och onyttiga varor, som finns också inom livsmedelshandeln, och styr konsumtionen mot en bättre matkultur. Genom subventioner kan konsumtionen styras på ett sätt som gynnar både jordbruket och konsumenterna. I det svar som jordbruksministern hänvisar till, som gavs den 27 oktober förra året, sägs att särskild hänsyn har tagits till barnfamiljerna. Konsumtionsmjölken berörs nämligen inte av minskningen av subventionerna. Men i den höjning som kom vid årsskiftet i år togs inte samma hänsyn. Priset på mjölken, som är en oersättlig vara för barnfamiljerna, har också höjts, liksom priset på osten, som är barnfamiljernas smörgåspålägg. Allvarligt är att priset på mjöl, bröd och gryn, som är viktiga basvaror, har höjts så kraftigt. Som exempel kan jag nämna att priset på barnvälling har höjts med ca 12 % från den 1 januari. Prishöjningen på basmaten är dubbelt så stor som på hela det övriga livsmedelssortimentet sammantaget. Subventionerade baslivsmedel som man den 31 december 1980 kunde köpa för 100 kr. kostar i dag 130 kr.

Det räcker inte att tidningarna nu konkurrerar med mat- och bakrecept i syfte att göra hushållet billigare. Jordbruksministern har ju också dragit sitt strå till stacken och rekommenderat kalops som bra och billig mat. Att det är bra mat kan vi vara överens om, men om det är billig mat beror ju på vad man jämför med. Stek eller oxfilé är naturligtvis inte sådant som står på barnfamiljernas matsedel. Men för att få en uppfattning om vad jordbruksministern anser vara billigt, vill jag fråga jordbruksministern om priset på hans kaloppskött. Vad är priset i butiken exempelvis på märgpipa eller högrev, som är litet billigare men också kan användas till kalops?

2,6 miljarder kronor uppgick ju den utgiftsnota på livsmedelssidan till som presenterades konsumenterna den 1 januari till följd av jordbruksöverenskommelsen, slojade subventioner, handelsmarginaler och ökad mervärde-

*Om livsmedels-
priserna*

skatt. Och nu är det snart dags för nya förhandlingar om ett nytt jordbruksavtal med nya ökade livsmedelspriser som följd. Jag vill fråga: Hur länge kan man fortsätta att två gånger om året lägga nya miljardbelopp på konsumenterna för matinköp, innan jordbruksministern reagerar?

Anf. 17 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Fru talman! Karin Nordlander ifrågasätter de sifferuppgifter som jag har lämnat. Jag vill då bara ännu en gång säga att det är statens jordbruksnämnd som svarar för de officiella beräkningarna av livsmedelskonsumtionen i landet. Resultaten av jordbruksnämndens beräkningar över konsumenternas sammanlagda utgifter för livsmedel m. m. används vid beräkningen av den totala privata konsumtionen i nationalräkenskaperna. Där redovisas utgifterna för livsmedel och alkoholhaltiga drycker. Beräkningarna sammanfaller inte helt, men nationalräkenskaperna ger de uppgifter som behövs för att man skall kunna beräkna konsumtionen. Då får man fram de här siffrorna.

Sedan frågar Karin Nordlander hur länge man kan hålla på att två gånger om året höja livsmedelspriserna. Ja, utgifterna blir för konsumenterna naturligtvis inte mindre, om man höjer priserna en gång om året. Jag hoppas att Karin Nordlander och jag är överens om att även jordbrukarna skall ha betalt för det som de producerar och att de skall ha rätt att få leva upp till det jordbruksavtal som riksdagen har godkänt. I det jordbruksavtal som riksdagen antog 1977 har man godtagit de här beräkningsmetoderna, liksom också att avtalet skall falla ut två gånger om året. Summan av de utfallen blir naturligtvis mindre ju lyckosammare ekonomisk politik regeringen lyckas föra. Jag har redovisat att inflationstakten nedbringades under fjolåret. Därmed blir effekterna av regelutlösningarna också mindre. Jag vill hävda att med denna ekonomiska politik minskar konsumenternas utgifter för livsmedel. De blir inte lika höga som de skulle ha blivit vid en högre inflation exempelvis.

Anf. 18 KARIN NORDLANDER (vpk):

Fru talman! Jag vill fråga om jordbruksministern anser att de siffror som jag redovisade beträffande löner och matkostnader är oriktiga.

Sedan tycker jag självfallet att jordbrukarna skall ha betalt för sina produkter, som är nödvändiga för svenska folket. Det borde då ligga i en jordbruksministers intresse att lyssna på jordbrukarnas krav som producenter, som i dag i stort sett sammanfaller med de konsumentkrav som ställs och de krav som också vänsterpartiet kommunisterna har fört fram. I stället har prisökningen för de jordbruksprodukter som hittills subventionerats stigit med sammanlagt 10 % på en enda gång, vilket i merutgifter för en tvåbarnsfamilj betyder ca 100 kr.

Livsmedelssubventionerna är ett viktigt styrinstrument i livsmedelspolitiken. Därför är det viktigt att behålla och öka subventionerna och låta näringssynpunkter vara vägledande vid fördelningen. Billig och näringsriktig mat skulle vara det bästa stödet till barnfamiljer, pensionärer och övriga med små inkomster. Varför går inte regeringen en sådan väg, när den säger sig

vilja stödja de ekonomiskt svaga i samhället? Förutom att det här kravet sammanfaller med vad jordbrukarnas organisationer säger anför LRF:s ordförande att en stärkning av livsmedelssubventionerna skulle betyda ökad sysselsättning inom livsmedelsindustrin och branscher som svarar för jordbrukets förnödenheter.

Det är också en riktig slutsats. Vi kan i dag exempelvis konstatera att Scan, på styckningssidan, har beslutat om korttidsvecka, och arbetslösheten ökar också inom detta verksamhetsområde.

Anf. 19 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Fru talman! Jag har i och för sig ingen anledning att ifrågasätta de siffror som Karin Nordlander redovisar, men jag föredrar att hålla mig till den officiella statistiken, och det är de siffrorna jag har redovisat.

Karin Nordlander säger att jag såsom jordbruksminister borde lyssna på jordbrukarna. Det försöker jag göra. Jag har aldrig stuckit under stol med att jag tycker att det är bra att vi har livsmedelssubventioner. Jag har hela tiden tyckt att det har varit besvärligt att vi har varit tvungna att göra nedprutningar. Men man skall inte glömma bort att regeringen 1980 höjde livsmedelssubventionerna med nära 800 milj. kr. och att det i princip är de höjningarna vi nu har tagit bort. Vi gjorde de höjningarna under den besvärliga avtalsrörelsen och sade redan när höjningarna skedde att de skulle tas bort inom ungefär ett år. Och det är vad som har skett.

Karin Nordlander borde värdesätta att vi har ett effektivt familjelantbruk i det här landet, som är anpassat till vårt marknadsekonomiska system. Vi ser alltför väl hur illa det kan gå i planekonomier med jättelika statsjordbruk. Karin Nordlander borde vara glad över att inte befinna sig i samma situation som den man kan befinna sig i i länder med planekonomier, där bekymren kanske inte bara är livsmedelspriserna utan över huvud taget bristen på livsmedel.

Anf. 20 KARIN NORDLANDER (vpk):

Fru talman! Det här sista får jordbruksministern behålla för sig själv. Det ingår inte i den diskussion som vi nu för.

Det är riktigt att vi inte kommer överens när det gäller statistiken, och jag har också anfört i min fråga att man naturligtvis kan bevisa det mesta med statistik. Men det måste vara helt oriktigt att utgå från hela summan av de sammanlagda inköpen. Vi vet ju att det också i dag finns stora skillnader inom svenska folket när det gäller inkomsterna.

Jag vill bara citera en liten bit ur tidningen Vår Näring, där Erik Jonsson, som man där kallar bondehövding, har uttalat sig. Han säger:

”Vi hade också länge ungefärlig balans mellan moms och subventioner. Nu växer gapet och efter årsskiftet är momsen ett par miljarder högre. Observera att varje prishöjning i något av livsmedelskedjans olika led beskattas.”

Han säger vidare:

”Ett faktum är ju att köpkraften fortfarande är högst ojämnt fördelad. Jag förstår att de stigande matpriserna slår hårt mot de köpsvaga grupperna. Att i

dag svara för hushållskassan i en flerbarnsfamilj med bara en inkomstagare kan inte vara roligt. Och jag tror inte att det är den kategorin som bidrar till att videomarknaden i Sverige 1981 beräknas omsätta ungefär 1 miljard. Däremot menar jag att de som köper videobandspelare och liknande prylar borde få bidra mer till att reparera rikets finanser än de som har svårt att få hushållspengarna att räcka till.”

Jag instämmer helt och hållet med ordföranden för böndernas organisation LRF.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1981/82:296 och 297 till konstitutionsutskottet

1981/82:298 till finansutskottet

1981/82:299 och 300 till justitieutskottet

1981/82:301 till utrikesutskottet

1981/82:302 till försvarsutskottet

1981/82:303–305 till socialutskottet

1981/82:306 och 307 till kulturutskottet

1981/82:308–312 till utbildningsutskottet

1981/82:313 och 314 till trafikutskottet

1981/82:315–317 till jordbruksutskottet

1981/82:318 och 319 till näringsutskottet

1981/82:320–324 till arbetsmarknadsutskottet

1981/82:325 till näringsutskottet

1981/82:326 till civilutskottet

5 § Förste vice talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle propositionerna 100 och 101 sättas sist.

6 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1981/82:327 av *Gunnar Biörck* i Värmdö

Skyldighet för myndighet att uppge rättslig grund för vissa myndighetsåtgärder

1981/82:328 av *Daniel Tarschys*

Mindre kostnadskrävande allmänna val

1981/82:329 av *Marianne Karlsson*

Bankernas in- och utlåningsräntor

1981/82:330 av *Tage Adolfsson*

Olika bosättningsbegrepp och deras tillämpning för utlandsanställda svenskar

1981/82:331 av *Kerstin Anér* och *Hans Petersson* i Röstånga
Skattefriheten för donationsfonder

1981/82:332 av *Thure Jadestig m. fl.*

Beskattningen av ideella föreningars insamling av returpapper

1981/82:333 av *Anita Johansson m. fl.*

Avdragsrätten vid inkomsttaxeringen för ökade levnadskostnader vid
sjukdom

1981/82:334 av *Göte Jonsson*

Avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för handikappades resekostnader i vissa
fall

1981/82:335 av *Marianne Karlsson*

Balansavgift på produkter från skyddad verksamhet

1981/82:336 av *Marianne Karlsson*

Skattefrihet för inkomst av hobbymässiga uppfinningar

1981/82:337 av *Bo Lundgren m. fl.*

Ändrad inkomstbeskattning vid avyttring av skog i vissa fall

1981/82:338 av *Stig Alftin m. fl.*

Uppförande av ett nytt polishus i Bollnäs

1981/82:339 av *Ann-Cathrine Haglund* och *Birgitta Rydle*

Ökad satsning på vattenprojekt i det svenska biståndet

1981/82:340 av *Olle Aulin* och *Joakim Ollén*

Verksamheten vid försvarets rationaliseringsinstitut

1981/82:341 av *Ann-Cathrine Haglund* och *Birgitta Rydle*

Ökad rekrytering av kvinnor till civilförsvaret

1981/82:342 av *Margot Håkansson* och *Karl-Anders Petersson*

Förläggning till Karlskrona av underhåll av marina fartyg

1981/82:343 av *Margot Håkansson* och *Karl-Anders Petersson*

Lokalisering av sjökrigshögskolan till Karlskrona

1981/82:344 av *Stina Andersson*

Kostnader för sjukresor

1981/82:345 av *Gunnar Biörck* i Värmdö

Åtgärder för att förbättra försäkringsdomstolarnas arbetsläge m. m. (prop.
1981/82:88)

1981/82:346 av *Stina Andersson* och *Annika Öhrström*

Stödet till ålderdomshem

1981/82:347 av *Stina Andersson m. fl.*

Översyn av avtalet mellan staten och Apoteksbolaget AB

- 1981/82:348 av *Anita Bråkenhielm*
Alkoholupplysning bland värnpliktiga
- 1981/82:349 av *Anita Bråkenhielm* och *Karl Leuchovius*
Ansvaret för kontroll av konsumtionsvatten
- 1981/82:350 av *Marianne Karlsson*
Sjukvården vid tandskador
- 1981/82:351 av *Anna Eliasson*
Förslag till lag om utförelse av vissa äldre kulturföremål (prop. 1981/82:82)
- 1981/82:352 av förste vice talmannen *Ingegerd Troedsson m. fl.*
Förslag till lag om utförelse av vissa äldre kulturföremål (prop. 1981/82:82)
- 1981/82:353 av *Bengt Wiklund*
Förslag till lag om utförelse av vissa äldre kulturföremål (prop. 1981/82:82)
- 1981/82:354 av *Stina Andersson*
Ökade kunskaper om handikappade barn i utbildningen av lärare och barnomsorgspersonal
- 1981/82:355 av *Gunnar Biörck* i Värmdö
Kommunal högskoleutbildning m. m. (prop. 1981/82:89)
- 1981/82:356 av *Bo Lundgren m. fl.*
Lokalisering till Hässleholm och Kristianstad av yrkesteknisk högskoleutbildning
- 1981/82:357 av *Ivan Svanström*
Föreläggning till Hultsfred av högskoleutbildning med inriktning på träindustrin
- 1981/82:358 av *Nils Erik Wååg m. fl.*
Teknikens historia som undervisningsämne
- 1981/82:359 av *Anders Björck*
En undersökningskommission för att granska SJ:s verksamhet
- 1981/82:360 av *Gunhild Bolander*
Trafiken på Bromma flygplats
- 1981/82:361 av *Bo Lundgren m. fl.*
Trafiken på Bromma flygplats
- 1981/82:362 av *Sten Svensson*
Trafiken på den smalspåriga bandelen Götene-Nossebro
- 1981/82:363 av *Bengt Silfverstrand m. fl.*
Åtgärder mot havsföroreningar

1981/82:364 av *Ivan Svanström*
Strukturförändringen inom jordbruket

1981/82:365 av *Sten Svensson* och *Sven Eric Lorentzon*
Åtgärder för att öka exporten av livsmedel

1981/82:366 av *Lars Werner m. fl.*
Överförande av storföretag i samhällelig ägo

1981/82:367 av *Gullan Lindblad* och *Göthe Knutson*
Verksamheten vid Stiftelsen Samhällsföretag

1981/82:368 av *Per-Olof Strindberg*
Ändrade regler för glesbygdssstödet

1981/82:369 av *Margit Odelsparr* och *Martin Olsson*
Konservering av kartor

1981/82:370 av *Sonja Rembo* och *Ann-Cathrine Haglund*
Kommunal vårdnadsersättning

1981/82:371 av *Tage Adolfsson*
Den ekonomiska politiken

1981/82:372 av *Tage Adolfsson*
Ökade möjligheter till lärlingsutbildning och provanställning

1981/82:373 av *Tage Adolfsson*
Utbyggnad av vattenkraften m. m.

Nr 62

Tisdagen den
19 januari 1982

---

*Meddelande om
frågor*

7 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 19 januari

1981/82:219 av *Karl-Erik Häll* (s) till bostadsministern om förbud mot användning av vissa byggmaterial:

Det har på senare tid kommit alarmerande rapporter om svåra allergifall och andra sjukdomssymtom orsakade av vissa byggmaterial. Ett sådant fall som nu utreds gäller en nyuppförd förvaltningsbyggnad i Gällivare. Det anses tämligen klart att det är den självnivellerande undergolvmattan (planoroc) och den däri förekommande bakterieutvecklingen som är boven i dramat. GEBO (golventreprenörernas branschorganisation) anordnade med anledning av detta en konferens i Stockholm med deltagare från många statliga verk och myndigheter och forskare från tekniska högskolan i Stockholm, KTH. Forskarna påstår att svåra miljöproblem uppstår som en följd av bakterieutveckling i dessa golvspackelmattor. Sådana fall har kartlagts på ett flertal platser i landet.

Nr 62

Tisdagen den
19 januari 1982

---

*Meddelande om
frågor*

Med anledning härav vill jag ställa följande fråga till statsrådet Friggebo:

Vill statsrådet medverka till att användningen av dessa material stoppas till dess att full klarhet vunnits om deras eventuellt skadliga verkningar?

1981/82:220 av *Gunhild Bolander* (c) till utrikesministern om gränsdragningen mellan Sverige och Sovjetunionen i Östersjön:

Den gångna veckans förhandlingar angående gränsdragningen mellan Sverige och Sovjetunionen i Östersjön har föranlett spekulationer kring denna fråga.

Med anledning av detta vill jag ställa följande frågor till utrikesministern:

1. Har från Sveriges sida lagts någon form av förslag för att bringa frågan till lösning?
2. Är regeringen beredd att alltfört hävda att gränsen skall gå mitt emellan Gotland och den baltiska kusten?

8 § Kammaren åtskildes kl. 13.41.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert